

DOI: 10.18372/2415-8151.23.16258
УДК 711.1:378.17:316.472(045)

МІСТОБУДІВНА ТА СОЦІАЛЬНА РОЛЬ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗОН ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Агеєва Галина Миколаївна¹, Чернишева Марія Олегівна²,
Коробко Катерина Валеріївна³

¹ Кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент,
Національний авіаційний університет, Київ, Україна,
e-mail: gala.agieieva@gmail.com, orcid: 0000-0001-9376-8753

² Національний авіаційний університет, Київ, Україна,
e-mail: mrrrrr.ch@gmail.com, orcid: 0000-0002-6676-9491

³ Національний авіаційний університет, Київ, Україна
e-mail: kkorobko2@gmail.com, orcid: 0000-0002-2004-513X

Анотація. У роботі досліджується вплив фізкультурно-спортивних зон (ФСЗ) закладів вищої освіти на середовище тотальної урбанізації та можливість створення на їх основі своєрідних кластерів позитивних змін соціальної структури мегаполіса.

Мета роботи — визначити основні містобудівні, архітектурно планувальні рішення ФСЗ території Національного авіаційного університету (НАУ), дослідити її роль у формуванні однієї з головних складових концепції сталого розвитку — соціального клімату району розташування; запропонувати додаткові заходи щодо посилення ролі ФСЗ НАУ у покращенні соціального клімату району розташування.

Завдання дослідження. Для досягнення мети вирішуються такі завдання: здійснити пошук та аналіз архівних матеріалів, проектної та експлуатаційної документації; провести аналіз містобудівної ситуації, що склалася впродовж останніх десятиріч; провести аналіз технічного стану об'єктів ФСЗ та оцінити можливість надання їм додаткових функцій.

Методи дослідження — вивчення картографічних, фотографічних та проектних матеріалів; опрацювання відомостей з історії будівництва та експлуатації об'єкта дослідження; узагальнення особистого досвіду користування послугами об'єкта дослідження та волонтерської праці під час проведення масових заходів соціального спрямування; порівняльний та критичний аналіз, системний підхід до вивчення об'єкту як комплексу та виявлення його властивостей та зв'язків із зовнішнім середовищем.

Результати. Проаналізовані дані, які характеризують об'єкт дослідження як складову території університету, та його роль у містобудівній ситуації та соціальному середовищі. Виявлені та оцінені зміни у структурі та навантаженні зони обслуговування ФСЗ, пов'язані із ущільненням забудови, розташованої поруч з університетом. Оцінений вплив відкритих територій ФСЗ та озелених просторів НАУ на формування сприятливих мікрокліматичних умов та покращення екологічного стану довкілля.

Оцінений технічний стан об'єктів ФСЗ. Запропоновані варіанти переоснащення глядацьких місць (трибун) стадіону.

Виявлені можливості посилення соціальної функції ФСЗ, надання соціально спрямованих послуг нерегулярного споживання, тощо.

Наукова новизна. На основі системного підходу до вивчення містобудівної ситуації, соціального середовища запропоновано створити своєрідні кластери позитивних змін соціальної структури Києва, зокрема, Солом'янського району. Для цього слід відновити експлуатаційну придатність будівель та споруд ФЗС НАУ, об'єднати їх функціонально з будівництвом нових та реконструкцією існуючих культурно — видовищних та дозвіллевих закладів, розташованих поруч та побудованих у 1970-1980-і роки.

Практична значущість. Отримані результати можуть бути використані при проведенні подальших досліджень особливостей формування та реорганізації ФЗС ЗВО; містобудівних та соціальних змін зон їх впливу; пошуку нових форм посилення соціальних функцій ФСЗ та надання соціально спрямованих послуг нерегулярного споживання.

Створення кластерів позитивних змін соціального середовища, до складу яких можуть входити ФСЗ закладів вищої освіти, потребує подальшого та більш глибокого вивчення у межах містобудівної тематики наукових досліджень НАУ.

Ключові слова: сталий розвиток, містобудування, ущільнення забудови, заклади вищої освіти, фізкультурно-спортивні зони, соціальний простір, соціально спрямовані послуги, Національний авіаційний університет.

ВСТУП

Розвиток сучасних населених пунктів у більшості випадків пов'язаний з ущільненням забудови, зменшенням площ земельних ділянок установ та організацій громадського обслуговування; скороченням розмірів рекреаційних територій. Це призводить до збільшення рекреаційного навантаження на озеленені території загального, обмеженого та спеціального призначення, тощо.

У контексті сталого розвитку держава, органи місцевого самоуправління, громадські організації та установи розробляють відповідні стратегії, реалізація яких сприяє вирішенню завдань політичного, економічного, експлуатаційного, екологічного та соціального спрямування [1; 26]. До останніх відносяться забезпечення здоров'я населення і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні.

Значна роль у розвитку фізичної культури і спорту відводиться закладам освіти. Ефективність надання ними відповідних послуг напряму залежить від наявності фізкультурно-спортивних зон (ФСЗ), їх оснащеності, придатності до експлуатації та доступності для користування [9; 12; 16; 19; 21; 23].

Дотично до цього поширюється спектр послуг спортивного та фізкультурно-оздоровчого спрямування [11]; створюються нові робочі місця, зростає доступність спортивних та фізкультурно-

оздоровчих будівель та споруд для всіх категорій громадян.

Зростає соціальний запит різних верст населення, зокрема, з обмеженими фізичними можливостями, на заняття фізичною культурою та спортом за місцем проживання, навчання та праці.

В умовах ущільнення забудови міст зростає навантаження на існуючі спортивні та фізкультурно оздоровчі споруди, зокрема, на ті, які є складовими закладів вищої освіти (ЗВО) та розташовані у межах житлових кварталів, мікрорайонів [15; 16; 21].

Як наслідок, виникають ситуації, що можуть, з одного боку, призводити до соціальних конфліктів постійних та потенційних користувачів, руйнування та знищення об'єктів та ін., з іншого, — сприяти зниженню соціальної напруги шляхом надання додаткових – культурно видовищних та дозвіллевих функцій спортивним та фізкультурно оздоровчим спорудам ЗВО [2; 17].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Фізична культура і спорт є пріоритетними напрямками гуманітарної політики держави. У сфері освіти фізична культура базується на затверджених відповідно до закону державних стандартах освіти, а її розвитку сприяють органи державної влади та органи місцевого самоврядування [22]. Фізична культура у

сфері освіти забезпечує додержання науково обґрунтованих норм рухової активності дітей та молоді з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку [12; 21; 23; 30]. За оцінками фахівців соціальна, економічна, іміджева якість послуг спортивного та фізкультурно-оздоровчого спрямування залежить від стану та змісту діяльності організацій, що надають їх користувачам, та, у сучасних умовах, потребує удосконалення відповідних організаційно-правових механізмів державного управління [11; 23].

Бажаний результат від користування цими послугами може бути досягнутий внаслідок їх регулярного споживання (фізкультурно виховні, фізкультурно оздоровчі, спортивно оздоровчі, спортивно тренувальні та фізкультурно-реабілітаційні послуги) або одноразового відвідування (спортивно видовищна послуга) [11].

Кількість та якість послуг залежить від багатьох факторів, зокрема, від наявності відповідних комплексів, стадіонів, залів; їх місткості, пропускної спроможності, тощо [9; 10].

У містах та селищах будуються спортивно-оздоровчі комплекси, реконструюються існуючі стадіони та спортивні зали. Деякі з них в урбаністичному сенсі згодом можуть перетворитися в окремі кластери, які у своєму складі мають житлові зони обслуговуючого персоналу, транспортні підприємства, центри зв'язку, конгрес-зали та ін. Такі кластери в подальшому стають місцем проведення значних спортивних заходів державного та міжнародного масштабу. Зокрема, проектом Генерального плану розвитку міста Києва та його приміської зони до 2025 року передбачені такі об'єкти, будівництво та експлуатація яких повинні сприяти здоров'ю нації та залученню дітей та молоді до зайняття масовим спортом (спортом для всіх):

- багатофункціональний спортивно оздоровчий комплекс в районі озера Вірлиця (Дарницький район);
- громадський комплекс спортивно оздоровчого призначення на вул. Джона Маккейна (Печерський район);
- дитячо юнацька спортивна школа (Позняки, Дарницький район);
- крита спортивна споруда зі штучним льодом на вул. Данила Щербаківського (Нивки, Святошинський район);
- міжшкільний спортивний комплекс на вул. Академіка Туполева (Святошинський район);
- спортивний комплекс на вул. Чорнобильська (Біличі, Святошинський район);
- спортивно тренувальний комплекс

(Осокорки, Дарницький район);

– фізкультурно оздоровчі комплекси на вул. Драгоманова (Позняки, Дарницький район), на просп. Василя Порика (Подільський район), просп. Володимира Маяковського (Вигуровщина – Троєщина, Деснянський район);

– центр олімпійської підготовки з водних видів спорту на Трухановому острові та ін. [7].

Вивчається та узагальнюється світовий та вітчизняний досвід проектування стадіонів, зокрема, реконструкції Національного спорт-комплексу «Олімпійський», Київ [24], стадіону «Металіст», Харків [24, с.279; 29], будівництва новітніх стадіонів «Донбас Арена», Донбас [24, с.272], «Арена Львів», Львів [24, с.287], та ін.

До пошуку нових містобудівних, архітектурно-планувальних та конструктивних рішень спортивних комплексів залучається молодь. У 2020 році майбутні архітектори — здобувачі вищої освіти — мали можливість запропонувати своє бачення стадіону у м. Маріуполь у межах участі у Національному архітектурному конкурсі STEEL FREEDOM'2020 [5; 28].

Разом з тим, існують проблеми вдосконалення та розвитку ФСЗ саме у закладах освіти, зокрема, тих, що розташовані у житловій забудові.

Більшість з них не відповідає сучасним містобудівним та архітектурно планувальним вимогам [16]. Брак вільних просторів для будівництва нових та розширення існуючих ФСЗ в умовах інтенсивної міської забудови та ін. потребує вдосконалення існуючих або пошуку нових рішень, їх обґрунтування, узагальнення та нормативно правового забезпечення [15; 16; 19; 21; 30].

Реконструкція та оновлення спортивних майданчиків та стадіонів закладів освіти, зокрема, розташованих на території Солом'янського району м. Києва (Київський національний університет будівництва та архітектури, вул. Освіти, 4; школа № 54, вул. Академіка Білецького, 7; тощо), дозволяє вирішити проблемні питання надання відповідних послуг окремими закладами, але не задовольняє потребам населення в умовах інтенсивної міської забудови.

МЕТА

Мета статті — визначити основні містобудівні, архітектурно-планувальні рішення ФСЗ території Національного авіаційного університету (НАУ), дослідити їх роль у формуванні однієї з головних складових концепції сталого розвитку — соціального клімату району розташування; запропонувати додаткові заходи щодо посилення

ролі ФЗС НАУ у покращенні соціального клімату району розташування.

Для досягнення мети вирішуються такі завдання:

1. Здійснити пошук та аналіз архівних матеріалів, проєктної та експлуатаційної документації;

2. Провести аналіз містобудівної ситуації, що склалася впродовж останніх десятирічь;

3. Провести аналіз технічного стану об'єктів ФЗС та оцінити можливість надання їм додаткових функцій.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Методи дослідження. Дослідження включає вивчення картографічних, фотографічних та проєктних матеріалів; спирається на опубліковані відомості з історії будівництва та експлуатації об'єкта дослідження. До методів слід віднести і особистий досвід користування послугами об'єкта дослідження (заняття спортом та фізкультурою) та волонтерської праці під час проведення масових заходів соціального спрямування; проєктування спортивних та фізкультурно оздоровчих споруд. Основними методами дослідження є порівняльний та критичний аналіз, системний підхід до вивчення об'єкту як комплексу та виявлення його властивостей та зв'язків із зовнішнім середовищем.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ТЕРИТОРІЇ НАУ

Одне з основних завдань ЗВО — формування особистості шляхом здорового способу життя — може бути вирішене різними шляхами.

Але обов'язковою складовою цього процесу є його реалізація в фізкультурно-спортивній зоні (ФЗС) території ЗВО [8; 9; 10]. Призначення ФЗС полягає в оздоровленні, навчанні, тренуванні, в проведенні спортивних змагань. До завдання, яке має і складову майбутньої професії авторів, входить і організація видовищних заходів.

Формування ФЗС території ЗВО потребує дотримання вимог земельного та освітянського законодавства, будівельних та санітарно-гігієнічних норм, тощо. Будівництво нових та розширення існуючих ФЗС ЗВО в умовах забудови, що склалася, у багатьох випадках, супроводжується вирішенням низки проблем містобудівного, соціального, екологічного та інших рівнів [8; 9; 10; 14; 23; 30].

Наведений вище перелік свідчить про те, що в цілому це — проблема сталого розвитку (англ. sustainable development) [26].

Університет, розташований у Солом'янському районі м. Києва, має значну за розмірами територію, площа якої складає 72 га [20]. Територія має складний рельєф (перепад висот сягає 10-13 м), межує з житловою

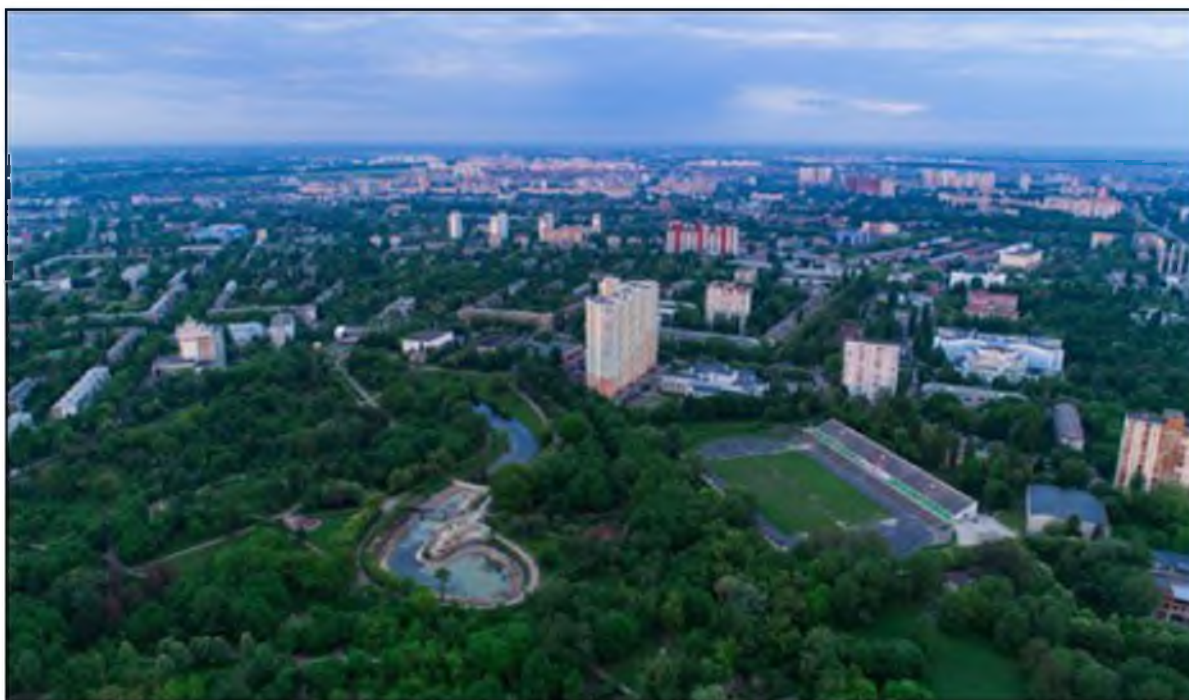

Рис. 1. Територія ФЗС НАУ та міського парку «Відрадний».
Джерело: http://photos.wikimapia.org/p/00/07/36/98/78_full.jpg

забудовою (просп. Відрадний, вул. Гарматна, вул. Героїв Севастополя, вул. Михайла Донця), просп. Любомира Гузара, міським парком «Відрадний», просвітницьким музеєм просто неба «Мамаєва слобода». Останній розташований довкруг історичного урочища, в якому бере початок річка Либідь (рис. 1).

Територія НАУ розділена на декілька зон, визначених особливостями науково навчального процесу підготовки спеціалістів для авіаційної галузі [20].

Кожна з таких зон має у своєму складі один або декілька компактно розташованих корпусів.

Проглядаються зони підготовки спеціалістів з обслуговування авіаційної техніки, радіо-

та електричного обладнання; інформаційних технологій; будівництва та архітектури; економіки; екологічної безпеки, тощо. Окремо існує зона підготовки за військовими спеціальностями. Особливістю ФСЗ є те, що вона відокремлена від навчальної, навчально дослідної, господарської та житлової зон НАУ.

До її складу входять криті та відкриті спортивні споруди та майданчики, які формують спортивно видовищну та навчально тренувальні складові ФСЗ [9; 10]. Основні споруди побудовані у 1972-1973 роках [20] — рис. 2, 3. За оцінками експертів [25] стадіон НАУ входить до 5 топ стадіонів Києва (табл. 1).

Рис. 2. ФСЗ НАУ. Перші спортивні змагання, 1970-і роки. Джерело: http://photos.wikimapia.org/p/00/07/62/51/23_full.jpg

Рис. 3. Спартакіада НАУ. Викладачі факультету аеропортів. 1980-і роки. Джерело: приватний архів Л. Кривельова

Таблиця 1.
Основні показники топ стадіонів Києва

Назва стадіону / розмір футбольного поля на спортивному ядрі, м	Відомча приналежність	Місткість глядацької частини/трибун, тис. місць
Національний спортивний комплекс «Олімпійський» / 105x72 м [24]	Міністерство молоді та спорту України	70.0
Стадіон «Динамо» імені Валерія Лобановського / 105x75 м [24]	Футбольний клуб «Динамо»	31.0
Стадіон Центрального спортивного клубу Збройних сил України / 104x69 м	Міністерство оборони України	12.0
Стадіон Національного авіаційного університету / 101x66 м	Заклад вищої освіти Міністерство освіти на науки України	7.5

Футбольне поле було свого часу ігровим для команди регбі клубу «Авіатор» НАУ, заснованого у 1963 році. Зокрема, у 1978 року

саме на цьому полі «Авіатор» вперше отримав титул чемпіона СРСР, перемігши з рахунком 10:0 у грі з п'ятикратним чемпіоном СРСР московський клуб «Філі» [13].

При розміщенні глядацьких місць, а саме — першого та другого ярусів трибун — враховані особливості природного каркасу території (рис. 4, 5).

До спортивного комплексу відносяться будівлі п'яти спортивних залів, низка яких пов'язана підземними переходами; зал манеж, розташований під трибунами другого ярусу спортивного ядра; навчальні корпуси та ін. (рис. 6).

Територія має сплановану систему пішохідно транспортних зв'язків між окремими складовими ФСЗ, іншими функціональними зонами території НАУ, зупинками громадського транспорту (рис. 8).

Низка пішохідних маршрутів, зокрема, «студентські гуртожитки — спорткомплекс», «науково технічна бібліотека — спорткомплекс» — прокладена на ділянках рекреаційної зони НАУ зі складним рельєфом та яскравим природ-

ним ландшафтом. Це — своєрідні теренкури, які дозволяють створити позитивний психо емоційний ефект від пішого руху з активним або пасивним сприйняттям ландшафту.

В умовах напруженого режиму навчання та праці це дає змогу отримати позитивний результат від впливу природно кліматичних умов та руху в середовищі тотальної урбанізації столичного мегаполісу.

Периферійне, відносно навчальних та житлової зон, розташування ФСЗ не знижує рівень її доступності. До зони обслуговування ФСЗ радіусом 1100-1500 м (з урахуванням ухилу місцевості [8, с. 158]) входять усі студентські гуртожитки та житлові будинки НАУ (рис. 9). Поруч з ними на території житлової зони НАУ розташовані додаткові фізкультурно спортивні споруди відкритого типу (комплексні майданчики).

Рис. 4. ФСЗ НАУ, західна, північно-західна трибуни.
Джерело: 2pos.in.ua/ru/5478/40804/стадіон-нау

Рис. 5. ФСЗ НАУ, фрагмент спортивного ядра.
Фото М. Чернишевої

Рис. 6. Навчальний корпус №18, загальний вигляд.
Фото Г. Агеєвої

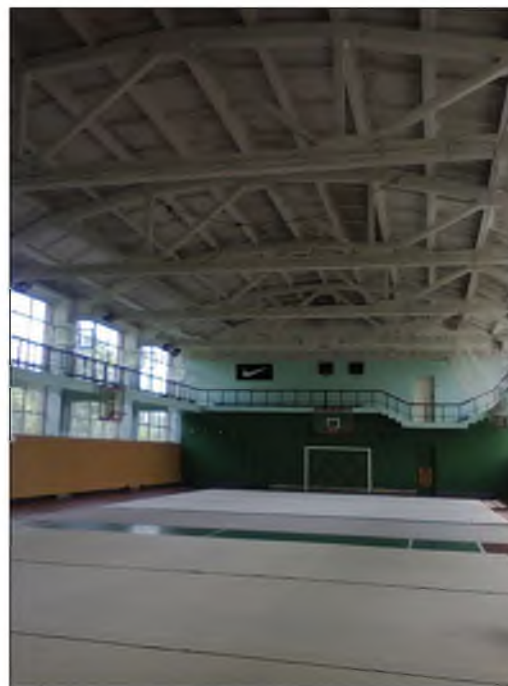

Рис. 7. Навчальний корпус, спортивна зала.
Фото Г. Агеєвої

Рис. 8. Схема пішохідних маршрутів від функціональних зон території НАУ, зупинок громадського транспорту до ФСЗ

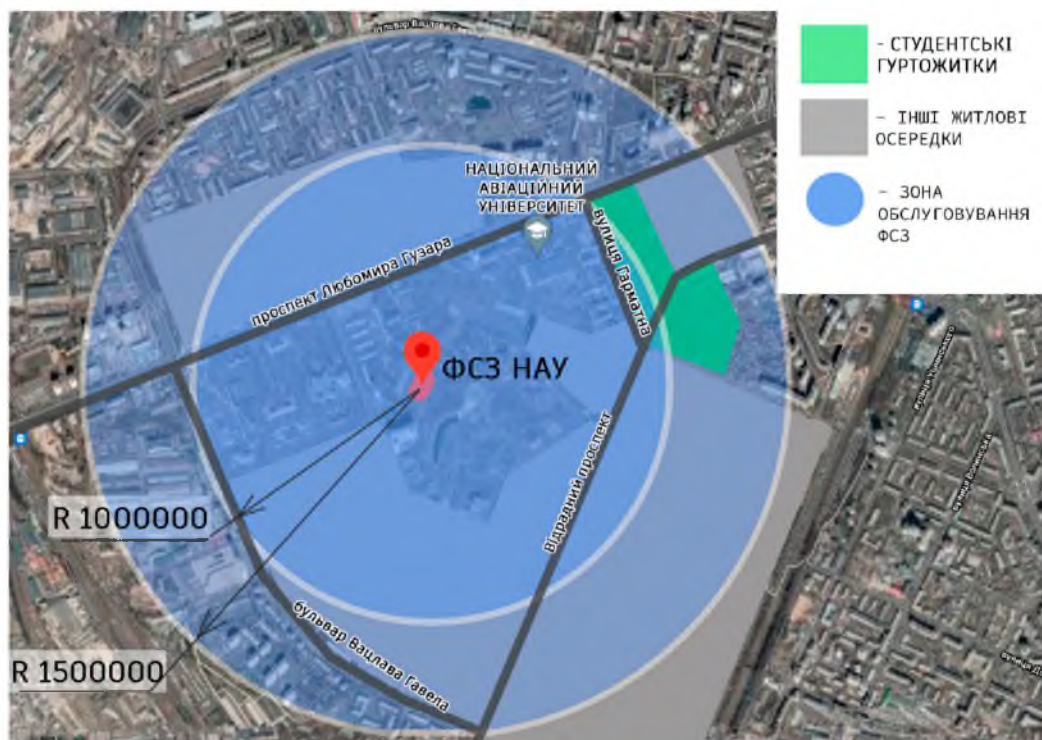

Рис. 9. Зона обслуговування (впливу) ФСЗ, радіуси 1100-1500 м

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ЗОНА ВПЛИВУ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ

Разом з тим, до зони обслуговування ФСЗ радіусом 1100-1500 м (з урахуванням ухилу місцевості [3, с. 158]) можуть бути включені житлові будинки та комплекси, розташовані поруч (рис. 9).

У 1970-1990-х роках це була п'яти- дев'яти поверхова житлова забудова. Але будівництво на початку ХХІ ст. багатоквартирних житлових будинків по вулицям Миколи Гоголя, Михайла Донця, Героїв Севастополя, Ніжинської та ін. до зростання показників щільності населення у цьому районі, додаткового впливу на його соціальну структуру, як наслідок, зниження розрахункового рівня повсякденного та періодичного обслуговування населення.

За даними веб-порталу «ЛУН», багатопверхові житлові будинки, введені до експлуатації впродовж останнього десятиріччя мають такі показники місткості:

- житловий комплекс «Микитська слобода», вул. Героїв Севастополя, 35-а (536 квартир, 2016 рік);

- житловий будинок, вул. Гоголя, 7-в (240 квартир, 2013 рік);

- житловий комплекс, вул. Донця, 2-а (1029 квартири, 2015-2017 роки) та ін.

Як наслідок, нормативні показники розмі-

рів земельних ділянок для розміщення відкритих площинних спортивних споруд у житлових кварталах, мікрорайонах — 0,05-0,07 га на 1 тис. осіб. — не забезпечуються [8, с. 154]. Тому зростає навантаження на фізкультурно-оздоровчі та спортивні споруди, розташовані поруч, зокрема, закладів освіти, відпочинку й культури.

Зросло й рекреаційне навантаження на природні комплекси парку «Відрадний», музею просто неба «Мамаєва слобода», озеленені території НАУ (рис. 1). Загострилася й проблема задоволення потреб населення у культурно-видовищних закладах, спортивних та фізкультурно-оздоровчих спорудах.

Для мешканців цих будинків гостра потреба у спортивних відкритих майданчиках частково задовольняється за рахунок доступності стадіонів та спортивних майданчиків закладів загальної середньої освіти, розташованих поруч, зокрема, загальноосвітніх середніх шкіл № 26 (просп. Любомира Гузара, 32) та № 54 (вул. Білецького, 7); спеціалізованих шкіл № 52 (вул. Михайла Донця, 16) та № 173 (просп. Відрадний, 20) — рис. 10.

Невиключенням є й ФСЗ НАУ, яка за рахунок її розмірів та межування з парковою зоною, є більш привабливою для занять масовим спортом та відпочинку, ніж стадіони та спортивні майданчики закладів загальної середньої освіти (рис. 1).

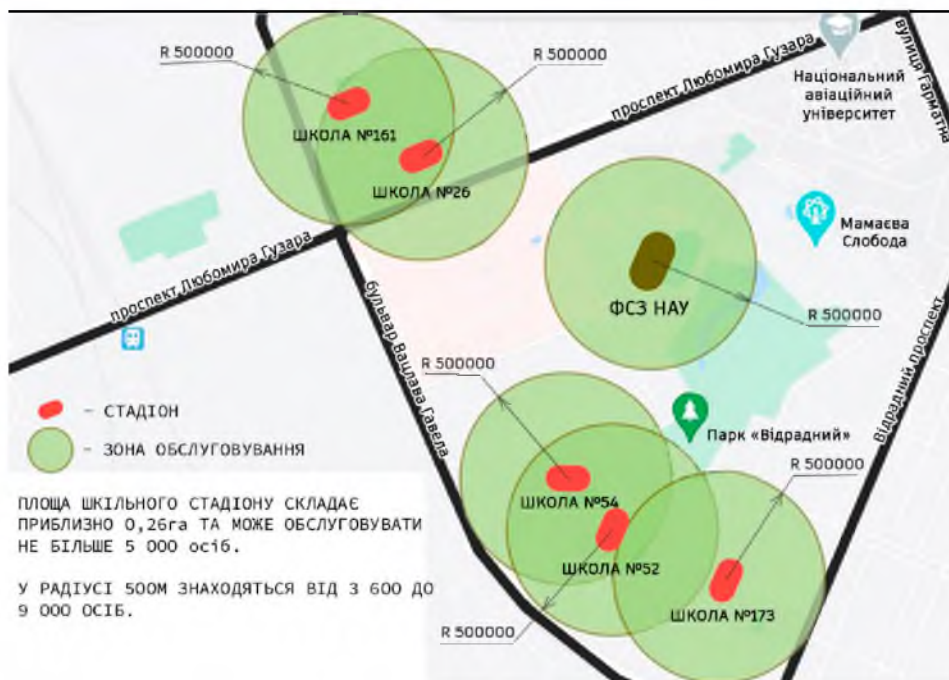

Рис. 10. Схема забезпечення потреби у спортивних відкритих майданчиках за рахунок доступності стадіонів та спортивних майданчиків закладів освіти

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ОЗЕЛЕНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ МІСТА

Територія ФСЗ НАУ на півдні межує з міським парком «Відрадний», просвітницьким музеєм просто неба «Мамаєва слобода». Поєднання цих відкритих територій та озелених просторів забезпечує:

- формування сприятливих мікрокліматичних умов та покращення екологічного стану довкілля;
- формування екологічно стійкої системи зелених насаджень житлового масиву «Відрадний»;
- збереження значних за площею ділянок природного ландшафту та об'єктів культурної спадщини (виток р. Либідь, парк «Відрадний»; архітектурний ансамбль «Мамаєвої слободи»);
- додатковий рівень комфорту перебування та занять фізичної культурою та спортом різних верст населення у природних умовах у різні пори року [14; 27].

ТЕХНІЧНИЙ СТАН ОБ'ЄКТІВ ФСЗ НАУ

Частка об'єктів ФСЗ НАУ потребує ремонту та реконструкції, а територія — благоустрою та штучного освітлення [27].

Погіршення технічного стану об'єктів ФСЗ пов'язане з порушенням умов експлуатації споруд, вичерпанням ресурсу будівельних кон-

струкцій та матеріалів, збільшенням навантаження та ін.

Якщо руйнування об'єктів ФСЗ не зупинити та допустити повний її занепад, район позбудеться важливого об'єкту, який обслуговує потреби великої кількості людей. Населення (передусім студенти) через незручності перестануть відвідувати спортивні зали та майданчики. Обірветься соціальна взаємодія між людьми. Покинуте місце та залишки будівельного сміття будуть приваблювати соціально неблагополучні верстви населення. Згодом це місце може перетворитися на смітник, руїну, або стати будівельним майданчиком для інших, менш важливих у соціальному сенсі об'єктів.

Відновлення експлуатаційної придатності об'єктів ФСЗ НАУ може здійснюватися декілька шляхами, зокрема, з залученням волонтерів, студентів та мешканців району. За безпосередньою участю студентів були виконані підготовчі, штукатурні та малярні роботи на вхідній групі корпусу № 18, вестибюлях, коридорах корпусів №№ 17, 18, частки головного фасаду корпусу № 17 [4]. Слід відмітити, що влітку 2019 році здобувачі вищої освіти спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» НАУ під час проходження будівельно-технологічної практики зробили свій внесок до підтримання технічного стану декількох будівель ФСЗ (рис. 11, 12).

Рис. 11. Навчальний корпус №18, виконання ремонтних робіт студентами НАУ, 2019 рік. Фото Г. Агєєвої

Рис. 12. Навчальний корпус №17, виконання ремонтних робіт студентами НАУ, 2019 рік. Фото Г. Агєєвої

ДОДАТКОВІ ФУНКЦІЇ ФСЗ НАУ

Окрім основних функцій ФСЗ НАУ — оздоровчої, навчальної та тренувальної — існує ще одна, не менш важлива для розвитку міста — соціальна [2; 17].

Це — місце проведення різноманітних патріотичних, культурно видовищних заходів. До речі, в підготовці їх проведення могли б взяти участь ветерани НАУ, поділившись спогадами про такі заходи в минулому.

У наш час цікавим і успішним став Фестиваль Soloma FEST [3]. Перед його проведенням у 2019 році виникла потреба привести територію до належного стану. А саме — зробити її безпечною та естетично привабливою для відвідувачів. Студенти-активісти, зокрема, одна з авторок статті, що були задіяні в організації заходу, за декілька днів прибрали сміття та позбавилися зламаних трибун (рис. 13).

Рис. 13. Soloma FEST, підготовчі роботи, 2019 рік.
Фото М. Чернишевої

Стадіон НАУ, як потенційний громадський осередок культури, потребує переоснащення, зокрема, глядацькі місця (трибуни) можуть бути перекриті стаціонарними або тимчасовими (тентовими) навісами для захисту від надмірної сонячної радіації, атмосферних опадів та ін.

Потрібна організація відповідних фан зон, зон для преси, зон розміщення медійного обладнання та ін. за стаціонарною або тимчасовою схемами.

Влаштування навісів над трибунами дозволяє створити й нове «просторове» обличчя стадіону, яке теж приверне увагу потенційних користувачів до стадіону. Для розгляду та використання на ФСЗ НАУ можуть бути запропоновані проєктні рішення (рис. 14), розроблені під час виконання проєкту стадіону у м. Маріуполь авторами — півфіналістами Національного архітектурного студентського конкурсу «Steel Freedom'2020» [5; 28].

Оцінювання соціальної ролі ФСЗ НАУ неможливе без врахування культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, розташованих поруч та побудованих у 1970-1980-і роки (рис. 15).

Силами волонтерів та організаторів були вивезені декілька вантажівок скла, зруйнованих матеріалів та приведена до охайного вигляду рекреаційна зона (зайві кущі, ділянки з газоном, поле та ін.). Були пофарбовані огорожувальні конструкції, нанесені логотипи. Фарбовані частини стін досі слугують орієнтиром та зберігають цілісність облицювальних матеріалів. Але згодом графіті потребує реставрації.

Низка з них втратила початкові функції (Палац культури «Росток», вул. Гарматна, 26/2), інші — реконструйовані або плануються до реконструкції (кінотеатр «Тампере», вул. Героїв Севастополя, 42; Палац культури ім. Корольова, вул. Василенка, 15).

За умов реалізації пропозицій щодо реконструкції будівлі Палацу культури ім. Корольова з перетворенням його у багатофункціональний концертний зал міжнародного рівня [18], в поєднанні з кінотеатром «Тампере», ФСЗ та Центром культури та мистецтв НАУ (просп. Любомира Гузара, 1), Солом'янській район може стати місцем тяжіння культури та спорту Києва.

АПРОБАЦІЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати досліджень сучасної практики надання додаткових функцій соціального спрямування ФСЗ ЗВО:

- оприлюднені на Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «БудМайстер-Клас'2020», м. Київ [2];

- оприлюднені на XI Міжнародна науково-технічної конференції «Архітектура та екологія», 2020 рік, м. Київ [17];

- впроваджені під час розроблення проєктного рішення стадіону на 17 тис. глядачів у м. Маріуполь у межах участі у Національному архітектурному студентському конкурсі STEEL FREEDOM'2020 [5];

- представлені на «Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей у 2020/2021 навчальному році» (спеціальність 191 «Архітектура та містобудування», професійне спрямування «Містобудування», шифр роботи «Відрода-Спорт»), де відзначені дипломом II ступеня [6].

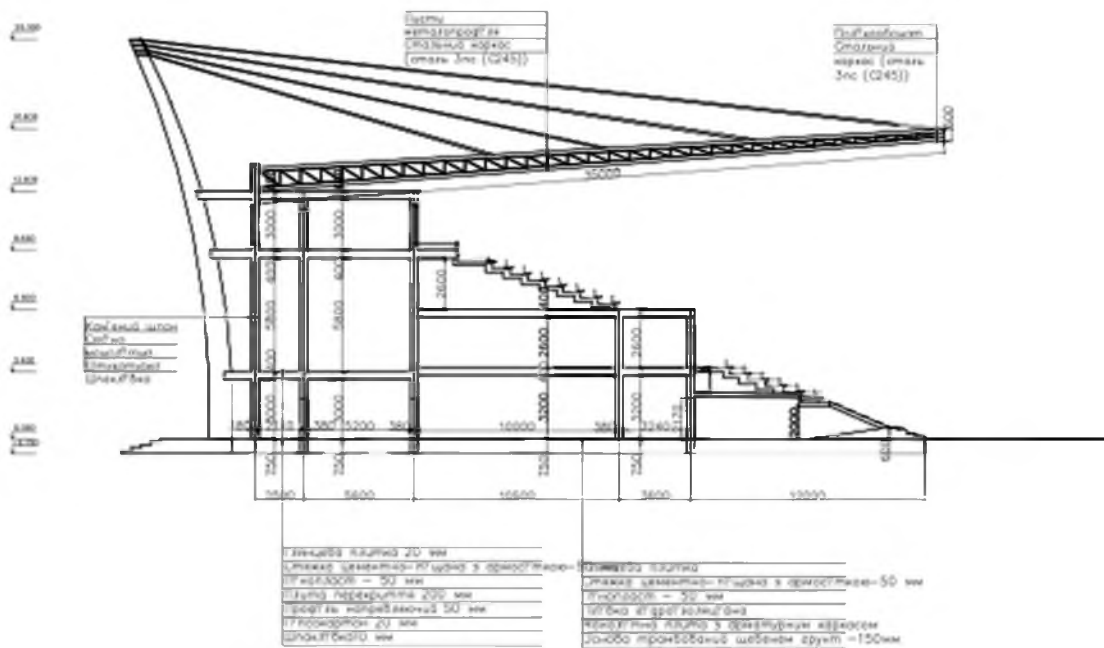

Рис. 14. Влаштування навісів над трибунами стадіону, м. Маріуполь, проєктне рішення (автори – М. Чернишева, К. Коробко, 2020 рік)

- МІСТКІСТЬ
- 1 700 МІСЦЬ
 - 2 5 000 МІСЦЬ
 - 3 1 500 МІСЦЬ
 - 4 1 200 МІСЦЬ

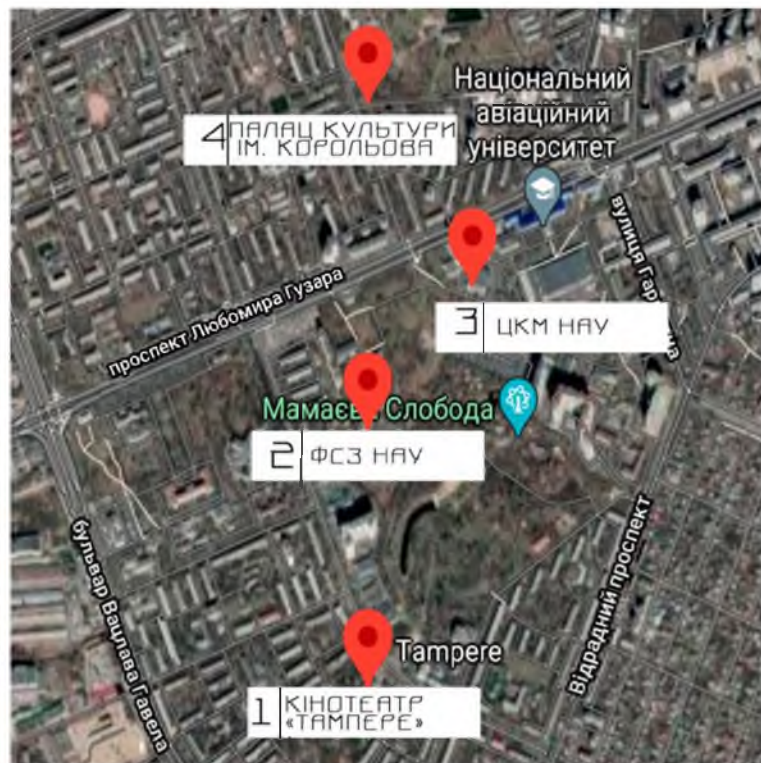

Рис. 15. Схема розташування культурно-видовищних та дозвіллевих закладів поруч з НАУ

ВИСНОВКИ

1. Фізкультурно-спортивна зона території НАУ функціонує понад 40 років. Вона є багатим функціональним комплексом площинних і об'ємних споруд, який відокремлений від навчальної, навчально-дослідницької, господарської та житлової зон університету. Комплекс дає змогу отримати позитивний результат захисту від впливу природно-кліматичних умов та руху в середовищі тотальної урбанізації столичного мегаполісу.

2. Наявність значних за розмірами відкритих площинних споруд, озелених територій дозволяє реалізовувати зараз та в наступні часи покращення екологічного стану довкілля, що є складовою головної концепції сталого розвитку.

3. Будівництво впродовж останніх десятиріч поруч з НАУ багатоквартирних житлових комплексів та будівель призвело до значних змін містобудівної ситуації. Зокрема, житлові комплекси та будинки потрапили до зони обслуговування ФСЗ (радіус 1100-1500 м з урахуванням ухилу місцевості), а їх мешканці збільшили навантаження на рекреаційні зони, територію та споруди ФСЗ.

4. Піша доступність, благоустрій, безпека, оснащеність ФСЗ є привабливими для мешканців цих будівель, а використання спортивних відкритих майданчиків ФСЗ — найбільш природним для занять масовим спортом та для відпочинку.

5. З іншого боку, це призводить до дострокового вичерпання ресурсу складових ФСЗ та потребує додаткових заходів щодо забезпечення їх експлуатаційної придатності та відновлення;

пошуку нових форм діяльності та надання послуг, зокрема, соціально спрямованих послуг нерегулярного споживання (Дороф).

6. В умовах, що склалися, соціальна функція ФСЗ НАУ дуже важлива для міста. Це — місце проведення різноманітних патріотичних, культурно видовищних заходів не тільки університетського, але й районного, міського рівнів, з обов'язковим залученням організацій та участю дітей та молоді Солом'янського району Києва.

7. Відновлення експлуатаційної придатності будівель та споруд ФСЗ НАУ, розташованих у забудові житлових масивів, у поєднанні з будівництвом нових та реконструкцією існуючих культурно видовищних та дозвіллевих закладів (кінотеатр «Тампере», Палац культури ім. Королюва та ін.) дозволить створити своєрідні кластери позитивних змін соціальної структури мегаполіса — Києва.

8. Реконструкція спортивного комплексу НАУ повинна стати засадою реанімації фізкультурно-спортивної складової виховання особистості у закладах вищої освіти. Перед усім виховання лідерських якостей (виступ Голови спостережної ради Кембриджського університету у фільмі «Вогняні колісниця» на передодні Олімпіади 1924 року в Парижі). Університетський спорт у соціальному та патріотичному плані так само важливий як і спорт вищих досягнень.

Хай прикладом для університетів України будуть слугувати щорічні веслувальні змагання на Темзі вісімок Кембриджського та Оксфордського університетів, які в цьому сенсі не поступаються Вімблдонському тенісному турніру

ЛІТЕРАТУРА

[1] Агеєва Г.М., Кафієв К.П., Кривельов Л.І. (2021). Реконструкція будинків перших масових серій – засада сталого розвитку мікрорайонів і кварталів міст. *Наука та будівництво*, 27 (1), 32-40. DOI 10.33644/scienceandconstruction.v27i1.5

[2] Агеєва Г.М., Коробко К.В., Чернишева М. О. Місце соціальної ролі спортивних комплексів університетів в концепції «Sustainable development». Build-Master-Class-2020: International Scientific – Practical Conference of Young Scientists: Conference Proceedings, Kyiv, 25-27 november 2020. Kyiv : KNUCA, 2020. Pp. 96-97.

[3] Андросова А. Вход свободный: на стадионе НАУ проведут фестиваль с известными артистами. Gloss.ua : веб-сайт. URL: <https://gloss.ua/citynews/126723-Vhod-svobodnyy-na-stadione-NAU-provedut-festival-s-izvestnymi-artistami> (дата звернення: 28.01.2021).

[4] Будівельно-технологічна практика майбутніх архітекторів. Національний авіаційний університет : веб-сайт. URL: <https://nau.edu.ua/ua/news/2019/6/>

REFERENCES

[1] Ahyeyeva H.M., Kafiyev K.P., Krivyelov L.I. (2021). Reconstruction of the first mass series buildings as the principle of the sustainable development of neighborhoods and residential quarters in cities. *Nauka ta budivnytstvo*, 27(1), 32-40. DOI 10.33644/scienceandconstruction.v27i1.5 [in Ukrainian]

[2] Agieieva G., Chernisheva M., Korobko K. (2020). The place of the social role of sports complexes of universities in the concept of "Sustainable development". In: Build-Master-Class-2020: International Scientific – Practical Conference of Young Scientists: Conference Proceedings, Kyiv, 25-27 november 2020. Kyiv : KNUCA, 2020. 96-97 [in Ukrainian].

[3] Androsova, A. (2019, September 6). Free admission: a festival with famous artists will be held at the NAU stadium. Gloss.com. Retrieved January 28, 2021, from <https://gloss.ua/citynews/126723-Vhod-svobodnyy-na-stadione-NAU-provedut-festival-s-izvestnymi-artistami> [in Ukrainian].

[4] National Aviation University (2019, June 21). Construction and technological practice of future

budivelnno-tehnologichna-praktika-maybutnih-arhitektoriv.html (дата звернення: 28.01.2021).

[5] Вітаємо студентів ФАБД – півфіналістів Національного архітектурного студентського конкурсу STEEL FREEDOM'2020. Національний авіаційний університет : веб-сайт. URL: <https://nau.edu.ua/ua/news/2020/gruden/vitaemo-studentiv-fabd-%E2%80%93-pivfinalistiv-natsionalnogo-arhitekturnogo-studentskogo-konkursu-steel-freedom%E2%80%992020.html> (дата звернення: 28.01.2021).

[6] Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт. 2021 рік. Харківський національний університет будівництва та архітектури. Веб-сайт. URL: <https://kstuca.kharkov.ua/nauka/konkursi-naukovih-robit>

[7] Генеральний план розвитку м. Києва та його приміської зони до 2025 року (проект). Департамент містобудування та архітектури КМДА : веб-сайт. URL: <https://kga.gov.ua/generalnij-plan/genplan2025> (дата звернення: 28.01.2021).

[8] ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. [На заміну ДБН Б.2.2-12:2018; чинні від 2019-10-01]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2019. 177 с.

[9] ДБН В.2.2-3:2018. Будинки і споруди. Заклади освіти. [На заміну ДБН В.2.2-3-97; чинні від 2018-09-01]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2018. 57 с.

[10] ДБН В.2.2-13-2003. Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. [На заміну ВСН 46-86; чинні від 2004-03-01]. Вид. офіц. Київ: Держбуд України, 2004. 102 с.

[11] Дорощева Т.І. Зв'язок між якістю фізкультурно-спортивних послуг та станом організації, що їх надає. Theoretical-methodological and scientific aspects of physical education: Collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. Pp. 57-78. DOI 10.30525/978-9934-26-089-6-4

[12] Дутчак М.В. Моніторинг і системі державного управління спортом для всіх в Україні. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків, 2008. № 9. С. 34–43.

[13] Історія «Спартак». Регбі міста Києва : веб-сайт. URL: http://kievrugby.org.ua/?page_id=103 (дата звернення: 28.01.2021).

[14] Карташова Н.П., Хазова Е.П. Озеленение территорий высших учебных заведений г. Воронежа. Лесотехнический журнал. 2021. Т. 11. № 2(42). С. 80-90. DOI: 10.34220/issn.2222-7962/2021.2/8

[15] Ковальська Г.Л. Розвиток системи навчальних закладів у різних містобудівних умовах. Управління розвитком складних систем. 2015. Вип. 24. С. 118-124.

[16] Ковальський Л.М., Мерилова І.О., Кравцов Д.С. Досвід та проблеми формування фізкультурно-спортивних зон навчальних закладів. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. 2017. № 3 (229-230). С. 34-41.

[17] Коробко К., Чернишева М., Агеєва Г. Соціально-екологічна роль фізкультурно-спортивних зон університетів (на прикладі спорткомплексу НАУ). Архітектура та екологія : матеріали XI Міжнар. наук.-

architects. Nau.edu.ua. Retrieved January 28, 2021, from <https://nau.edu.ua/ua/news/2019/6/budivelnno-tehnologichna-praktika-maybutnih-arhitektoriv.html> [in Ukrainian].

[5] National Aviation University (2020, December 21). Congratulations to FABD students - semifinalists of the National Architectural Student Competitio STEEL FREEDOM'2020. Nau.edu.ua. Retrieved January 28, 2021, from <https://nau.edu.ua/ua/news/2020/gruden/vitaemo-studentiv-fabd-%E2%80%93-pivfinalistiv-natsionalnogo-arhitekturnogo-studentskogo-konkursu-steel-freedom%E2%80%992020.html> [in Ukrainian].

[6] Kharkiv National University of Construction and Architecture (without date). Vseukrayins'kyk konkurs student-s'kykh naukovykh robit. 2021 [All-Ukrainian competition]

[7] Department of Urban Planning and Architecture of the Kyiv City State Administration (without date). General development plan of Kyiv and its suburban zone until 2025 (project). Kga.gov.ua. Retrieved January 28, 2021, from <https://kga.gov.ua/generalnij-plan/genplan2025> [in Ukrainian].

[8] Ministry of Regional Development, Construction and Housing of Ukraine. (2019). Planning and development of territories (DBN B.2.2-12:2019). Ukrarkhbudinform [in Ukrainian].

[9] Ministry of Regional Development, Construction and Housing of Ukraine. (2018). Buildings and structures. Educational institutions (DBN V.2.2-3:2018). Ukrarkhbudinform [in Ukrainian].

[10] State Committee of Ukraine for Construction and Architecture. (2004). Buildings and structures. Sports and fitness facilities (DBN V.2.2-13-2003). Ukrarkhbudinform [in Ukrainian].

[11] Dorofeeva, T. I. (2021) The relationship between the quality of physical culture and sports services and the state of the organization that provides them. In: Theoretical-methodological and scientific aspects of physical education. monograph. Riga: Baltija Publishing. 57-78. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/142> [in Ukrainian].

[12] Dutchak, M. V. (2008). Monitoring and public sports management system for all in Ukraine. Pedagogika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu, 9, 34-43 [in Ukrainian].

[13] Kievrugby (without date). The story of «Spartacus». Rugby of the city of Kyiv. Kievrugby.org.ua. Retrieved January 28, 2021, from http://kievrugby.org.ua/?page_id=103 [in Ukrainian]

[14] Kartashova N. P., Khazova Ye. P. (2021). Greening of the territories of higher educational institutions in Voronezh. Lesotekhnicheskii zhurnal, 11, 2 (42), 80-90. DOI: 10.34220/issn.2222-7962/2021.2/8. [in Russian].

[15] Kovalska, G.L. (2015). Development of the system of educational institutions in different urban conditions. Management of Development of Complex Systems, 24, 118-124 [in Ukrainian].

[16] Kovalsky L.M., Merilova I.O., Kravtsov D.S. (2017). Experience and problems of formation of physical culture and sports zones of educational institutions. Visnyk Prydniprovskoyi derzhavnoyi akademiyi budivnytstva ta arkhitektury, 3 (229-230), 34-41 [in Ukrainian].

[17] Korobko K., Chernisheva M., Ageieva G. (2020). Socio-ecological role of physical culture and sports zones of universities (on the example of NAU sports

техн. конф., м. Київ, 16-18 листопада 2020 р. Київ : НАУ, 2020. С. 82-84.

[18] Корпорація Roshen збудує в Києві новітній концертний зал. Кондитерська корпорація «Roshen» : веб-сайт. URL: <https://roshen.com/ua/ua/korporaciya-roshen-zbuduye-v-kyievi-novitnij-koncertnyj-zal?fbclid=iwar1pilm3-5aiyfkctiy7cpxwhgrqlcc6gya33qmp5wreudtxee8wb3qsq> (дата звернення: 28.01.2021).

[19] Моторина Ю.В., Москвин Н.А. Формирование пространства университетских кампусов с целью создания благоприятных условий с учетом современных требований и развития в структуре города. *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия : Агрономия и животноводство*. 2013. № 5. С. 76-85.

[20] Національний авіаційний університет: літопис / М. С. Кулик та ін. Київ, 2010. 368 с.

[21] Николаенко В. А., Петрук Ю. О. Особенности реконструкции системы физкультурно-спортивных объектов. *Известия КГАСУ*. 2014. № 4 (30). С. 77-82.

[22] Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3808-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80.

[23] Рибчик І. Організаційно-правові механізми управління системою надання фізкультурно-спортивних послуг у державі. Ефективність державного управління. 2015. Вип. 42. С. 191-197.

[24] Слюсаренко Ю.С., Шимановський О.В., Галінський О.М. Науково-технічний супровід реконструкції Національного спортивного комплексу «Олімпійський» в Києві. Київ : Сталь, 2013. 325 с.

[25] «Стадион, так стадион»: топ-5 самых больших стадионов Киева. *My-Kiev* : веб-сайт. URL: <https://my-kiev.com/news/stadion-tak-stadion-top-5-samyh-bolshih-stadionov-kieva.html> (дата звернення: 28.01.2021).

[26] Харчук О. О. Сталий розвиток: економічний, екологічний і соціальний аспект. Україна у глобальному світі : колективна монографія. Рига, 2020. С. 209-225.

[27] Чемакіна О.В., Агєєва Г.М. Інженерний благоустрій населених міст: навч. посіб. Київ : НАУ, 2017. 168 с.

[28] Чернишева М. О., Коробко К. В. Концептуальні рішення стадіону «Риф» у м. Маріуполь. Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Київ : НАУ, 2021. С.117-120.

[29] Чуб О.М. Принципи реконструкції багатофункціональної спортивної арени на прикладі стадіону «Металіст»: монографія. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. 180 с. DOI 10.25313/chub.reconstruction-2021B

[30] Чуб О. М. Стан вітчизняної нормативної бази та закордонні довідкові настанови по проектуванню сучасних стадіонів. *Містобудування та територіальне планування*. 2017. Київ: КНУБА, 2017. Вип. 64. С. 446-451.

complex). In: *Arkhitektura ta ekolohiya: XI International scientific and technical conference*, 16-18 novembre 2020. Kyiv : NAU. 82-84 [in Ukrainian].

[18] *Roshen Confectionery Corporation* (without date). Roshen Corporation will build the newest concert hall in Kyiv. Roshen.com. Retrieved January 28, 2021, from <https://roshen.com/ua/ua/korporaciya-roshen-zbuduye-v-kyievi-novitnij-koncertnyj-zal?fbclid=iwar1pilm3-5aiyfkctiy7cpxwhgrqlcc6gya33qmp5wreudtxee8wb3qsq> [in Ukrainian].

[19] Motorina YU.V., Moskvina N.A. (2013). Formation of the space of university campuses in order to create favorable conditions, taking into account modern requirements and development in the structure of the city. *Vestnik Rossiyskogo universiteta druzhby narodov*. Seriya: Agronomiya i zhivotnovodstvo. 5. 76-85 [in Russian].

[20] Kulyk M. S., Luts'kyi M. H., Polukhin A. V., Ivanov S. V., Kharchenko V. P., Shevchuk V. S., Lychyk V. I., Varchenko O. I. (2010). *Natsional'nyy aviatsiynyy universytet: litopys* [National Aviation University: Chronicle]. Kyiv. 368 [in Ukrainian].

[21] Nikolayenko V.A., Petruk YU.O. (2014). Features reconstruction system of sports facilities. *Izvestiya KGASU*, 4 (30), 77-82 [in Russian].

[22] *Verkhovna Rada of Ukraine*. (1994). About physical culture and sports. № 3808-XII. Kyiv: Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [in Ukrainian].

[23] Rybchik I. (2015) Organizational and legal mechanisms of management of the system of physical culture and sports services in the state. *Efficiency of Public Administration*, 42, 191-197 [in Ukrainian].

[24] Slyusarenko Yu. S., Shimanovsky O. V., Galinsky O. M. (2013). Scientific and technical support of the reconstruction of the National Sports Complex «Olympic» in Kyiv. Kyiv: Stal. 325. [in Ukrainian].

[25] *My-Kiev* (2020, July 14). «Stadium, so stadium»: top 5 largest stadiums in Kyiv. *My-Kiev*. Retrieved January 28, 2021, from <https://my-kiev.com/news/stadion-tak-stadion-top-5-samyh-bolshih-stadionov-kieva.html> [in Russian].

[26] Kharchuk O.O. (2020) Sustainable development: economic, ecological and social aspect. In: *Ukrayina u hlobal'nomu sviti* [Ukraine in the global world]. Riga. 209-225 [in Ukrainian].

[27] Chemakina O., Agieieva G. (2017). Engineering improvement of populated cities. Kyiv. 167 [in Ukrainian].

[28] Chernisheva M., Korobko K. (2021). Conceptual solutions of the Reef Stadium in Mariupol. In: *Flight. Modern problems of science: XXI International scientific-practical conference of higher education seekers and young scientists*. Kyiv: National aviation university. 117-120 [in Ukrainian].

[29] Chub, O. M. (2021). Principles of reconstruction of a multifunctional sports arena on the example of Metalist Stadium. *Vinnitsya: Yevropeys'ka naukova platforma*. 180. DOI 10.25313/chub.reconstruction-2021B [in Ukrainian].

[30] Chub, O. M. (2017). The state of the domestic regulatory framework and foreign reference guidelines for the design of modern stadiums. *Mistobuduvannya ta terytorial'ne planuvannya* [Urban planning and spatial planning]. Kyiv: KNUBA, 64, 446-451 [in Ukrainian].

АННОТАЦІЯ

Агеева Г. Н., Чернышева М. О., Коробко Е. В. Градостроительная и социальная роль физкультурно-спортивных зон заведений высшего образования в контексте устойчивого развития.

В работе исследуется влияние физкультурно-спортивных зон (далее – ФСЗ) заведений высшего образования на среду тотальной урбанизации и возможность создания на ее основе своеобразных кластеров положительных изменений социальной структуры мегаполиса.

Цель работы — определить основные градостроительные, архитектурно-планировочные решения ФСЗ территории Национального авиационного университета (далее — НАУ), исследовать их роль в формировании одной из основных составляющих концепции устойчивого развития — социального климата района расположения; предложить дополнительные мероприятия для усиления роли ФСЗ НАУ в улучшении социального климата района расположения.

Задачи исследования. Для достижения цели решаются следующие задачи: осуществить поиск и анализ архивных материалов, проектной и эксплуатационной документации; провести анализ градостроительной ситуации, сложившейся в течение последних десятилетий; провести анализ технического состояния объектов ФСЗ и оценить возможность придания им дополнительных функций.

Методы исследования — изучение картографических, фотографических и проектных материалов; проработка сведений из истории строительства и эксплуатации объекта исследования; обобщение личного опыта пользования услугами объекта исследования и волонтерской деятельности во время проведения массовых мероприятий социальной направленности; сравнительный и критический анализ, системный подход к изучению объекта как комплекса и выявления его свойств и связей с внешней средой.

Результаты. Проанализированы данные, которые характеризуют объект исследования как составную часть территории университета и его роль в градостроительной ситуации и социальной среде. Выявлены и оценены изменения в структуре и нагрузке зоны обслуживания ФСЗ, связанные с уплотнением застройки, расположенной рядом с университетом.

Оценено влияние открытых территорий ФСЗ и озелененных пространств НАУ на формирование благоприятных микроклиматических условий и улучшение экологического состояния окружающей среды.

Оценено техническое состояние объектов ФСЗ. Предложены варианты переоснащения

ABSTRACT

Agieieva G., Chernisheva M., Korobko K. Urban planning and social role of physical culture and sports zones of higher education institutions in the context of sustainable development.

The paper examines the impact of physical culture and sports zones (hereinafter — PSZ) of higher education institutions on the environment of total urbanization and the possibility of creating a kind of clusters of positive changes in the social structure of the metropolis.

The purpose of the work is to determine the main town-planning, architectural planning decisions of the National Aviation University (hereinafter — NAU), to investigate its role in the formation of one of the main components of the concept of sustainable development - the social climate of the location; propose additional measures to strengthen the role of the NAU PSZ in improving the social climate of the location.

Objectives of the study. To achieve this goal, the following tasks are solved: to search and analyze archival materials, design and operational documentation; to analyze the urban situation that has developed over the past decades; to analyze the technical condition of PSZ facilities and assess the possibility of providing them with additional functions.

Research methods — study of cartographic, photographic and design materials; processing information on the history of construction and operation of the object of study; generalization of personal experience of using the services of the object of research and volunteer work during mass social events; comparative and critical analysis, a systematic approach to the study of the object as a complex and identify its properties and relationships with the environment.

Results. The data that characterize the object of study as a component of the university, and its role in the urban situation and social environment are analyzed. Changes in the structure and load of the PSZ service area related to the compaction of the building located near the university have been identified and assessed. The influence of open territories of PSZ and green spaces of NAU on formation of favorable microclimatic conditions and improvement of ecological condition of environment is estimated.

The technical condition of PSZ facilities has been assessed. Variants of re-equipment of spectator seats (stands) of the stadium are offered. Possibilities of strengthening the social function of the PSZ, providing socially oriented services of irregular consumption, etc. have been identified.

Scientific novelty. Based on a systematic

зрительских мест (трибун) стадиона.

Выявлены возможности усиления социальной функции ФСЗ, предоставления социально направленных услуг нерегулярного потребления, и др.

Научная новизна. На основе системного подхода к изучению градостроительной ситуации, социальной среды предложено создать своеобразные кластеры положительных изменений социальной структуры Киева, в т. ч. Соломенского района. Для этого необходимо восстановить эксплуатационную пригодности зданий и сооружений ФЗС НАУ, объединить их функционально со строительством новых и реконструкцией существующих культурно зрелищных и развлекательных заведений, расположенных рядом и построенных в 1970-1980-е годы.

Практическая ценность. Полученные результаты могут быть использованы при проведении дальнейших исследований особенностей формирования и реорганизации ФЗС заведений высшего образования; градостроительных и социальных изменений зон их влияния; поиску новых форм усиления социальных функций ФСЗ и предоставления социально направленных услуг нерегулярного потребления.

Создание кластеров положительных изменений социальной среды, в состав которых могут входить ФСЗ заведений высшего образования, требует дальнейшего и более глубокого изучения в рамках градостроительной тематики научных исследований НАУ.

Ключевые слова: устойчивое развитие; градостроительство; уплотнение застройки; заведения высшего образования; физкультурно-спортивные зоны; социальное пространство; социально направленные услуги; Национальный авиационный университет.

AUTHOR`S NOTE:

Agieieva Galyna, Candidate of Science (Engineering), Senior Research Associate, Associate Professor, Full member of the Academy of Civil Engineering of Ukraine, National Aviation University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ukraine, e-mail: gala.agieieva@gmail.com, orcid: 0000-0001-9376-8753, professional orientation or spspecialization: architecture, urban planning, sustainable development, energy efficiency.

approach to the study of the urban situation, the social environment, it is proposed to create a kind of clusters of positive changes in the social structure of Kiev, in particular, Solomyansky district. To do this, it is necessary to restore the serviceability of buildings and structures of the PSZ NAU, combine them functionally with the construction of new and reconstruction of existing cultural — entertainment and leisure facilities located nearby and built in the 1970-1980s. Practical significance. The obtained results can be used in further research of the peculiarities of the formation and reorganization of the PSZ IHE; urban and social changes in their areas of influence; finding new forms of strengthening the social functions of the PSZ and providing socially oriented services of irregular consumption. The creation of clusters of positive changes in the social environment, which may include PSZ institutions of higher education, requires further and deeper study within the urban issues of scientific research NAU.

Practical significance. The obtained results can be used in further research of the peculiarities of the formation and reorganization of the PSZ IHE; urban and social changes in their areas of influence; finding new forms of strengthening the social functions of the PSZ and providing socially oriented services of irregular consumption. The creation of clusters of positive changes in the social environment, which may include PSZ institutions of higher education, requires further and deeper study within the urban issues of scientific research NAU.

Keywords: sustainable development, urban planning, building compaction, institutions of higher education, physical culture and sports zones, social space, socially oriented services, National Aviation University

Chernisheva M., bachelor, graduate student, National Aviation University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ukraine, e-mail: mrrrrr.ch@gmail.com, orcid: 0000-0002-6676-9491, professional orientation or specialization: architecture, architectural environment design, ecology, urban planning.

Korobko K., student, National Aviation University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ukraine, e-mail: kkorobko2@gmail.com, orcid: 0000-0002-2004-513X, professional orientation or specialization: architecture, architectural environment design, ecology, urban planning.

Стаття подана до редакції 06.08.2021 р.

Стаття прийнята до друку 26.08.2021р.